

Wiedza o społeczeństwie

Opis arkuszy egzaminacyjnych

Arkusze egzaminacyjne z wiedzy o społeczeństwie zostały opracowane na dwóch poziomach:

- podstawowym – *Arkusz I* (MWO-P1_1P-112)
- rozszerzonym – *Arkusz II* (MWO-R1_1P-112)

Arkusz I zawierał 30 zadań, zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów, egzamin trwał 120 minut.

Arkusz II zawierał 20 zadań, zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów, egzamin trwał 180 minut.

Zadania w arkuszu podstawowym i rozszerzonym sprawdzały wiedzę i umiejętności zawarte w standardach egzaminacyjnych z wiedzy o społeczeństwie oraz w podstawie programowej. Pozwalały maturzystom wykazać się wiadomościami zawartymi w obszarach: społeczeństwo, polityka, prawo, problemy współczesnej Polski i świata.

Zadania w arkuszach egzaminacyjnych badały umiejętności interpretowania danych statystycznych, analizowania i czytania przepisów prawnych, testów publicystycznych, formułowania i uzasadniania własnego stanowiska oraz pisania samodzielnej pracy pisemnej.

Poziom podstawowy

Zadanie 1. (2 pkt)

Uzupełnij tekst, wpisując w odpowiednie miejsca określenia rodzajów demokracji.

Jeśli decyzje podejmują przedstawiciele społeczeństwa wybrani w wolnych wyborach, to mówimy o demokracji (A) Referendum, inicjatywa ludowa i weto ludowe to formy demokracji (B)

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Zasady i procedury demokratyczne (standard I/5)			
Wskaźnik łatwości zadania			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,42	0,47	0,26	0,30
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:			
A. przedstawicielskiej			
B. bezpośredniej			
Komentarz:			
Zadanie okazało się dla zdających trudne. Abiturienti mieli trudności z prawidłowym określeniem rodzajów demokracji. Błędy wynikają ze słabej znajomości ogólnych procedur demokratycznych oraz z braku umiejętności zastosowania wiedzy w praktyce.			

Zadanie 2. (2 pkt)

Na podstawie artykułu 34 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Obywatelstwo polskie nabywa się przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi.

- A. Nazwij zasadę nabywania obywatelstwa określoną w powyższym przepisie prawnym.
 B. Podaj konstytucyjną nazwę organu uprawnionego do nadawania polskiego obywatelstwa.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Rozumienie czytanych przepisów prawnych (standard II.7)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,44	0,46	0,31	0,39
Poprawna odpowiedź: A. zasada prawa krwi B. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej			
Komentarz: Zadanie okazało się dla ogółu zdających trudne. Popelniane błędy wskazują na braki w wiadomościach dotyczących nabywania obywatelstwa polskiego oraz nieznaności nazwy organu konstytucyjnego, uprawnionego do nadawania obywatelstwa polskiego.			

Zadanie 3. (3 pkt)

Określ, do której funkcji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej należą podane kompetencje. Odpowiedzi wybierz spośród: prawodawcza, ustrojodawcza, kreacyjna, kontrolna.

- A. powoływanie Rzecznika Praw Obywatelskich (za zgodą Senatu)
 B. składanie interpelacji i zapytań poselskich
 C. uchwalanie ustawy budżetowej

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Znajomość ustroju Rzeczypospolitej Polskiej (standard I/7)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,52	0,53	0,38	0,49
Poprawna odpowiedź: A. kreacyjna B. kontrolna C. prawodawcza			
Komentarz: Dla ogółu zdających zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Najtrudniejsze okazało się dla zdających w Liceum Profilowanym. Jedynie 38% zdających poradziło sobie z tym zadaniem. Trudności z rozwiązaniem tego zadania wynikały z niedostatecznej znajomości funkcji Sejmu RP. Zdający najczęściej mylili funkcję prawodawczą z ustrojodawczą, stosując te pojęcia zamiennie. Zdarzały się prace, w których zdający niedokładnie przeczytali polecenie, co skutkowało wypisywaniem funkcji, których w podanych przykładowych odpowiedziach nie było.			

Zadanie 4. (2 pkt)

Do każdego rodzaju wyborów dopisz stosowane w nich zasady wyborcze. Odpowiedzi wybierz spośród: powszechność, równość, bezpośredniość, proporcjonalność, tajność głosowania. W punkcie A i B niektóre zasady wyborcze mogą się powtarzać.

A. wybory do Senatu RP:

B. wybory Prezydenta RP:

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Znajomość i rozumienie procedur demokratycznych i ustroju Rzeczypospolitej Polskiej (standard I/5; I7;;I/8)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,19	0,19	0,13	0,18

Poprawna odpowiedź:

A. powszechność, bezpośredniość, tajność głosowania

B. powszechność, równość, bezpośredniość, tajność głosowania

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się bardzo trudne, zarówno abiturienti liceów ogólnokształcących jak i pozostałych typów szkół mieli duże problemy z poprawnym rozwiązaniem tego zadania. Zdający błędnie wpisywali podane zasady wyborcze, co wskazuje na nieznajomość podstawowych zasad demokratycznych wyborów.

Zadanie 5. (2 pkt)

Wydarzenie chronologicznie pierwsze zaznacz w tabeli literą P, a wydarzenie chronologicznie ostatnie – literą O.

	Wydarzenie	Chronologia
A.	powołanie rządu Tadeusza Mazowieckiego	
B.	referendum uwłaszczeniowe	
C.	uchwalenie obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	
D.	wybór Lecha Wałęsy na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie (standard II/4)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,52	0,54	0,41	0,47

Poprawna odpowiedź:

P (pierwsze) – A

O (ostatnie) – C

Komentarz:

Dla zdających zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Jedynie dla absolwentów liceów profilowanych i techników trudne. Zdający najczęściej błędnie wskazywali datę ostatniego wydarzenia z najnowszej historii Polski, zaznaczając zamiast odpowiedzi C odpowiedzi B lub

D. Pojawiające się po raz kolejny kłopoty z tego typu zadaniami wskazują na konieczność ćwiczeń wiadomości i umiejętności w tym zakresie.

Zadanie 6. (6 pkt)

Do opisów ideologii politycznych dopisz ich nazwy oraz imiona i nazwiska przedstawicieli. Odpowiedzi wybierz spośród podanych poniżej.

nazwy ideologii: anarchizm, konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja

przedstawiciele: Michaił Bakunin, Eduard Bernstein, Edmund Burke, Karl R. Popper

- A. Zakłada ograniczenie do minimum funkcji państwa w sferze gospodarki i poszerzenie zakresu wolności jednostki. Według niej istnieją przyrodzone, odwieczne prawa człowieka, których żadna władza nie może naruszać. Ceni indywidualizm oraz uznaje równość wszystkich ludzi wobec prawa.

nazwa ideologii –

przedstawiciel –

- B. Opiera się na przekonaniu, że podstawowym zagrożeniem dla wolności człowieka i jego rozwoju jest istnienie wszelkiej organizacji państwowej. Głosi koncepcję budowy beżpaństwowych struktur życia społecznego, które byłyby wolnymi wspólnotami. Dopuszcza terror w działaniach skierowanych przeciwko władzy.

nazwa ideologii –

przedstawiciel –

- C. Głosi konieczność ochrony istniejącego porządku społeczno-gospodarczego oraz zachowywania i umacniania tradycyjnych wartości. Podkreśla, że podstawą ładu jest hierarchiczny układ społeczny, własność prywatna i silna władza państwowa. Dopuszcza przeobrażenia o charakterze ewolucyjnym.

nazwa ideologii –

przedstawiciel –

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym; znajomość charakterystyki podstawowych ideologii politycznych (standard II/2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,52	0,54	0,41	0,48

Poprawna odpowiedź:

A. liberalizm, Karl R. Popper

B. anarchizm, Michaił Bakunin

C. konserwatyzm, Edmund Burke

Komentarz:

Zadanie dla ogółu zdających okazało się umiarkowanie trudne. Zdający najwięcej problemów mieli z przyporządkowaniem przedstawiciela do ideologii, mniej z dobraniem odpowiedniej nazwy ideologii. Błędy popełniane w rozwiązywaniu tego zadania świadczą o niedostatecznym opanowaniu wiadomości i umiejętności z zakresu ideologii politycznych.

Zadanie 7. (4 pkt)

Na podstawie wykresu wykonaj polecenia.

Charakterystyka poglądów elektoratów głównych partii politycznych w Polsce

Na podstawie: *Elektoraty głównych partii politycznych: charakterystyka poglądów*, Komunikat z badań CBOS BS/138/2009.

- A. Porównaj poglądy elektoratu PiS i PO.
 B. Określ, który z elektoratów w najmniejszym stopniu przychylił się do doktryny interwencjonizmu gospodarczego.
 C. Wiedząc, że elektorat PiS identyfikuje się jako prawicowy, zaś SLD – jako lewicowy, określ, które z przedstawionych na wykresie założeń ideologicznych decyduje o podziale lewica-prawica w świadomości polskich wyborców.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym (standard II/2)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,45	0,47	0,41	0,40
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. elektorat PiS jest bardziej konserwatywny światopoglądowo niż elektorat PO B. elektorat Platformy Obywatelskiej C. kwestia światopoglądowa			
Komentarz: Dla ogółu zdających zadanie okazało się trudne. Trudności z rozwiązaniem tego zadania świadczą o braku umiejętności analizowania wykresów, wyciągania na podstawie wykresu wniosków oraz braku umiejętności odczytywania danych. Najczęściej powtarzanym błędem było interpretowanie informacji z wykresu jako danych ilustrujących poglądy partii politycznych, a nie elektoratu tych partii.			

Zadanie 8. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując obok każdego z nich znak „X”.

	Zdanie	
A.	Postępowanie sądowe w Rzeczypospolitej Polskiej jest co najmniej dwuinstancyjne.	
B.	Naczelny Sąd Administracyjny rozstrzyga w Rzeczypospolitej Polskiej spory kompetencyjne pomiędzy naczelnymi organami państwa.	
C.	Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Trybunału Konstytucyjnego.	
D.	Wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują: Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Zasady i procedury demokratyczne (standard I/5)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,61	0,61	0,53	0,62
Poprawna odpowiedź: A, D			
Komentarz: Zadanie dla zdających było umiarkowanie trudne. Zdający w większości nie mieli problemów			

z określeniem postępowania sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej. Błędne zaznaczanie odpowiedzi najczęściej dotyczyły odpowiedzi B., co świadczy o słabej znajomości zadań Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Zadanie 9. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę, zaznaczając po trzy uprawnienia przysługujące w toku procesu ustawodawczego wskazanym organom władzy Rzeczypospolitej Polskiej. W odpowiednie miejsca wstaw znak „X”.

	Uprawnienie	Senat RP	Prezydent RP
A.	prawo inicjatywy ustawodawczej		
B.	prawo weta zawieszającego		
C.	możliwość odesłania ustawy do Trybunału Konstytucyjnego		
D.	możliwość wniesienia poprawek do ustawy po jej uchwaleniu przez Sejm RP		

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Zasady i procedury demokratyczne (standard I/5)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,28	0,29	0,26	0,24

Poprawna odpowiedź:

Senat RP – A, B, D

Prezydent RP – A, B, C

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się trudne. W szczególności najwięcej problemów zdającym przysporzyło zaznaczenie prawidłowych uprawnień Senatu RP. Zdający najczęściej wskazywali zamiast trzech tylko dwa uprawnienia Senatu RP. Odpowiedzią pomijaną przez zdających było prawo weta zawieszającego, co wskazuje na brak wiadomości na temat uprawnień Senatu.

Zadanie 10. (3 pkt)

Do podanych przepisów prawnych dopisz właściwą gałąź (dziedzinę) prawa.

- A. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

prawo

- B. Organy administracji publicznej obowiązane są prowadzić postępowanie w taki sposób, aby pogłębiać zaufanie obywateli do organów państwa oraz świadomość i kulturę prawną obywateli.

prawo

- C. Przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia.

prawo

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.7)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,51	0,52	0,47	0,48
Poprawny zapis rozwiązania: A. karne B. administracyjne C. cywilne			
Komentarz: Zadanie dla zdających okazało się umiarkowanie trudne, natomiast dla zdających w liceach profilowanych i technikach trudne. Błędne wpisywanie gałęzi (dziedzin) prawa świadczy o słabym opanowaniu wiadomości z zakresu funkcjonowania sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej.			

Zadanie 11. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując obok każdego z nich znak „X”.

	Zdanie	
A.	Kompetencje Rady Ministrów RP są regulowane przez prawo administracyjne.	
B.	Ratyfikowana umowa międzynarodowa to powszechnie obowiązujące źródło prawa w Polsce.	
C.	Sejm RP może uchylać rozporządzenia.	
D.	Stosunki majątkowe regulowane są w Polsce przez prawo cywilne.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Dziedziny prawa (I.9)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,54	0,55	0,54	0,51
Poprawna odpowiedź: B, D			
Komentarz: Zadanie okazało się umiarkowanie trudne. Zdający mieli najwięcej problemów z poprawnym zaznaczeniem odpowiedzi D. Najczęściej popełnianym błędem było zaznaczanie odpowiedzi C. Błędne odpowiedzi wskazują na trudności w rozumieniu uprawnień i funkcji Sejmu.			

Zadanie 12. (4 pkt)

Na podstawie fragmentów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wykonaj polecenia.

A. Wymień rodzaje stanów nadzwyczajnych w Rzeczypospolitej Polskiej i do każdego z nich dopisz organ lub organy państwa uczestniczące w podejmowaniu decyzji o jego wprowadzeniu.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 229, 230.1, 232.

Rodzaj stanu nadzwyczajnego	Organ / organy państwa

B. Określ, jaki rodzaj stanu nadzwyczajnego mógłby być wprowadzony na terenie województwa, w którym wylały rzeki, zostały zniszczone drogi, mosty oraz wiele budynków prywatnych i obiektów użyteczności publicznej.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Rozumienie przepisów prawnych (standard II/7)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,64	0,65	0,55	0,62
Poprawny zapis rozwiązania: A. <ul style="list-style-type: none"> – stan wojenny – Prezydent RP na wniosek Rady Ministrów – stan wyjątkowy – Prezydent RP na wniosek Rady Ministrów – stan klęski żywiołowej – Rada Ministrów B. stan klęski żywiołowej			
Komentarz: Zadanie dla wszystkich zdających okazało się umiarkowanie trudne. W większości zdający nie mieli problemów z poprawnym wpisaniem rodzaju stanu nadzwyczajnego w RP, natomiast największy problem sprawiało zdającym określenie organu państwa uczestniczącego w podejmowaniu decyzji o jego wprowadzeniu. Najczęściej popełnianym błędem było przypisywanie uprawnienia Prezydentowi RP do wprowadzenia stanu klęski żywiołowej.			

Zadanie 13. (3 pkt)

Na podstawie artykułu 25 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i własnej wiedzy rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli *prawda* lub *fałsz*.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej art. 25.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Polskim Autokefalicznym Kościołem Prawosławnym regulowane są ustawowo.	
B.	Umowę międzynarodową określającą stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem katolickim nazywamy konkordatem.	
C.	Rzeczpospolita Polska uznaje nadrzędność Kościoła katolickiego nad innymi kościołami i związkami wyznaniowymi.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności
Rozumienie czytanych przepisów prawnych (standard II/7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,85	0,86	0,79	0,83
Poprawna odpowiedź: A. prawda B. prawda C. fałsz			
Komentarz: Rozumienie przepisów prawnych dotyczących związków wyznaniowych na podstawie konstytucji okazało się dla zdających łatwe. Zdający wykazali się umiejętnością rozumienia tekstu źródłowego i na jego podstawie w większości prawidłowo wskazywali zdania prawdziwe i fałszywe.			

Zadanie 14. (3 pkt)

Do podanych praw i wolności człowieka dopisz nazwę kategorii. Odpowiedzi wybierz spośród: prawa osobiste, prawa polityczne, prawa socjalne i kulturalne, prawa solidarnościowe, prawa proceduralne.

A. wolność zrzeszania się; prawo do uczestnictwa w wyborach

.....

B. prawo do pokoju; prawo do bezpieczeństwa ekologicznego

.....

C. prawo do pracy; prawo do nauki

.....

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Znajomość podstawowych praw człowieka (standard I/11)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,51	0,52	0,46	0,49
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. prawa polityczne B. prawa solidarnościowe C. prawa socjalne i kulturalne			
Komentarz: Zadanie dla ogółu zdających okazało się umiarkowanie trudne. Zdający najczęściej mylili prawo do pokoju z prawem osobistym. Pomimo podania w poleceniu zadania przykładów poprawnych odpowiedzi, zdarzały się prace, w których maturzyści wpisywali samodzielnie nazwy kategorii praw, będące odpowiedziami błędnymi.			

Zadanie 15. (3 pkt)

Podaj pełne polskie nazwy wymienionych organizacji międzynarodowych oraz nazwę państwa sąsiadującego z Polską, które należy do obu tych organizacji.

1. OBWE –

2. WNP –

3. państwo należące do powyższych organizacji:

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Znajomość nazw organizacji międzynarodowych (standard I/15)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,17	0,19	0,11	0,11
Poprawna odpowiedź: A. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie B. Wspólnota Niepodległych Państw C. jedna odpowiedź spośród: Federacja Rosyjska, Republika Białorusi, Ukraina			
Komentarz: Rozwinięcie podanych skrótów organizacji międzynarodowych dla wszystkich zdających okazało się zadaniem bardzo trudnym. Większość zdających nie poradziła sobie z tym problemem, pozostawiając zadanie nierozwiązane. Stąd wniosek, że należy położyć większy nacisk na znajomość organizacji międzynarodowych działających w Europie.			

Zadanie 16. (2 pkt)

Uzupełnij tytuł mapy, wybierając właściwy rok spośród: 1990, 1991, 1992, 1993.

Uzasadnij dokonany wybór.

A. tytuł mapy: Polska i jej sąsiedzi w roku

B. uzasadnienie:

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – mapa polityczna Europy (standard II/2)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,32	0,33	0,17	0,28
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. 1993 B. W 1993 roku nastąpił rozpad Czechosłowacji na dwa państwa: Republikę Czeską i Słowację.			
Komentarz: Zadanie składało się z dwóch części, które były z sobą powiązane. Błędne wskazanie roku skutkowało błędnym uzasadnieniem. Zdający z rozwiązaniem tego zadania mieli duże problemy, zadanie okazało się trudne. Nieznajomość historii z zakresu najnowszych wydarzeń politycznych w Europie skutkowałą trudnościami z rozwiązaniem tego zadania.			

Zadanie 17. (3 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

9 maja 1950 roku minister spraw zagranicznych Francji przedstawił plan wspólnej z RFN koordynacji w zakresie produkcji węgla i stali oraz poddania przemysłu węglowego i stalowego tych państw ponadnarodowej kontroli. Współpraca miała być otwarta także dla innych państw.

Tekst źródłowy na podstawie: J. Ruszkowski, E. Górnicz, M. Żurek, *Leksykon integracji europejskiej*, Warszawa 2004.

A. Podaj imię i nazwisko polityka, którego dotyczy powyższy tekst.

B. Podaj pełną polską nazwę organizacji, która powstała w efekcie realizacji przedstawionego w tekście planu, oraz nazwy niewymienionych w tekście dwóch państw założycielskich tej organizacji.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – integracja europejska; instytucje i zasady działania Unii Europejskiej (standard II/2; I/14)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,27	0,29	0,18	0,22
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. Robert Schuman organizacja: Europejska Wspólnota Węgla i Stali państwa założycielskie: Królestwo Belgii, Zjednoczone Królestwo Niderlandów			
Komentarz: Zadanie, które badało znajomość wydarzeń z dziejów Unii Europejskiej okazało się dla zdających trudne, dla absolwentów liceów profilowanych bardzo trudne. Nieprawidłowo wpisywano nazwisko polityka – jednego z założycieli EWWS. Błędnie wpisywano nazwę organizacji jako Unię Europejską oraz państwa założycielskie tej organizacji, przepisując niezgodnie z poleceniem nazwy z tekstu źródłowego. Błędy popełniane w rozwiązaniu tego zadania świadczą o słabej znajomości historii Unii Europejskiej.			

Zadanie 18. (3 pkt)

Do każdego wydarzenia z zakresu integracji Polski ze strukturami Unii Europejskiej dopisz imię i nazwisko Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, za którego kadencji miało ono miejsce.

	Wydarzenie	Prezydent RP
A.	ratyfikacja Traktatu Lizbońskiego	
B.	referendum ogólnokrajowe w sprawie ratyfikacji traktatu dotyczącego przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	
C.	złożenie wniosku o członkostwo Polski w Unii Europejskiej	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie (standard II/4)
--

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,54	0,56	0,38	0,51
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. Lech Kaczyński B. Aleksander Kwaśniewski C. Lech Wałęsa			
Komentarz: Znajomość wydarzeń z zakresu najnowszej historii Polski i ich lokalizacji w czasie okazała się dla zdających umiarkowanie trudna. Najczęściej błędnie wpisywali nazwisko Lecha Wałęsy, identyfikując jego osobę z wydarzeniem referendum ogólnokrajowego w sprawie ratyfikacji traktatu dotyczącego przystąpienia Polski do UE. Chronologia wydarzeń w korelacji z kadencją kolejnych Prezydentów RP sprawiła zdającym trudności.			

Zadanie 19. (3 pkt)

Wymień trzy prawa polityczne wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Instytucje i zasady działania Unii Europejskiej (standard I/14)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,10	0,11	0,06	0,08
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: <ul style="list-style-type: none"> – czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach euro deputowanych do Parlamentu Europejskiego w dowolnym kraju UE, niezależnie od obywatelstwa krajowego, – prawo do zwracania się do instytucji i organów doradczych Unii w swoim języku i otrzymywania odpowiedzi w tym samym języku, – prawo do kontrolowania i korygowania zachowania państw członkowskich oraz instytucji UE na warunkach wskazanych w przepisach Traktatu. 			
Komentarz: Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu zasad działania Unii Europejskiej i praw politycznych okazało się dla wszystkich zdających bardzo trudne. Najczęściej pozostawiano zadanie bez odpowiedzi lub opisywano korzyści wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej. Stąd wniosek, że zdający słabo znają prawo unijne i związane z tym uprawnienia dla obywateli.			

Zadanie 20. (1 pkt)

Podkreśl nazwę zjawiska społecznego, którego przykładem jest postawa zaprezentowana w poniższym tekście.

Źródło: S. Tankian za: „Gazeta Wyborcza”, 21.12.2007.

- A. ksenofobia
- B. megalomania narodowa
- C. monokulturowość
- D. wielokulturowość

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Rozpoznawanie problemów społecznych świata na podstawie tekstu publicystycznego (standard II/6)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,67	0,69	0,67	0,64

Poprawna odpowiedź:

D

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się umiarkowanie trudne. W większości zdający nie mieli problemów z poprawnym wskazaniem nazwy zjawiska wielokulturowości na podstawie podanego tekstu. Błędy popełniane przez część zdających świadczą o braku umiejętności poprawnego odczytywania tekstów źródłowych.

Zadanie 21. (3 pkt)

Do podanych nazw mniejszości narodowych lub etnicznych dopisz numery, którymi na mapie zaznaczono obszary ich zwartego zamieszkiwania.

A. Białorusini

B. Litwini

C. Niemcy

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym (standard II/2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,49	0,49	0,47	0,49

Poprawna odpowiedź:

A – 3

B – 2

C – 5

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się trudne. Abiturienti nie znają skupisk mniejszości narodowych mieszkających w Polsce. Najczęściej popełnianym błędem było wpisywanie dwóch odpowiedzi w miejsce jednej, np. A – 3,2; B – 2,3, C – 5, 1. Zaznaczanie błędnych odpowiedzi mogło również wynikać z faktu niedokładnego przeczytania polecenia, które jednoznacznie wskazywało na konieczność zaznaczenia miejsc występowania zwartych skupisk mniejszości narodowych w Polsce.

Zadanie 22. (4 pkt)

Wybierz cztery zdania, w których zawarte są opinie. Wpisz w wyznaczone miejsce litery, którymi oznaczono te zdania.

A. Mieliliśmy już za sobą całą dekadę wolności i rozwijającego się rynku, ale praktycznego pożytku było z tego niewiele.

- B. Dostatek – największa obietnica rynku – był jeszcze przed nami.
- C. Zarabialiśmy wtedy średnio mniej niż dwie trzecie tego, co zarabiamy dziś.
- D. W 2000 r. zarabialiśmy konkretnie 655 zł (w cenach z 2005 r.) miesięcznie na członka rodziny, wobec 1047 zł w 2009 r.
- E. Niby byliśmy jeszcze przyzwyczajeni do biedy lat 80., ale boleśnie czuliśmy ciężar niedostatku.
- F. Prawie połowie z nas nie starczało na bieżące potrzeby (dziś twierdzi tak 28 proc.).
- G. Tylko kilkanaście procent było zadowolonych z sytuacji finansowej rodziny (dziś 29 proc.).
- H. Społeczeństwo, które zaledwie 10 lat wcześniej osiągnęło historyczny sukces, było sfrustrowane i rozczarowane.

Na podstawie: J. Czapieński, J. Żakowski, *Szczęśliwa dekada*, „Polityka”, nr 29/2009.

zdania zawierające opinie:

☐
☐
☐
☐

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Odróżnianie informacji o faktach od opinii (standard II/4)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,76	0,78	0,73	0,73

Poprawna odpowiedź:

A, B, E, H (kolejność odpowiedzi dowolna)

Komentarz:

Zadanie, w którym sprawdzano umiejętność odróżniania opinii od faktów, okazało się dla zdających łatwe. Zdający poprawnie odczytują informacje z tekstu, odróżniając opinie od faktów.

Zadanie 23. (1 pkt)

Podkreśl nazwę zjawiska społeczno-politycznego przedstawionego na rysunku.

Źródło: www.mleczko.pl

- A. alkoholizm
- B. klientelizm
- C. ochrona praw człowieka
- D. brutalizacja działań władzy

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Rozpoznawanie problemów społecznych Polski na podstawie źródła ikonograficznego – rysunek satyryczny (standard II/6)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,71	0,75	0,64	0,62
Poprawna odpowiedź: B			
Komentarz: Dla ogółu zdających zadanie okazało się łatwe. Odczytanie problemów społecznych na przykładzie rysunku satyrycznego i wybranie odpowiedzi spośród podanych przykładów okazało się proste. Zdający rozumieli problem przedstawiony na rysunku.			

Zadanie 24. (5 pkt)

Na podstawie danych z wykresu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło: Opinie o związkach zawodowych i dialogu społecznym, Komunikat z badań CBOS BS/2/2009.

- A. Wskaż zmianę w społecznej ocenie działalności związków zawodowych w latach 1994–1997.**
- B. W którym okresie zarysowująca się tendencja zmian w społecznej ocenie działalności związków zawodowych wskazywała na spadek aprobaty dla ich działalności? Odpowiedzi wybierz spośród: 1994–1997, 1997–2000, 2000–2008.**
- C. Podaj podstawowy cel działania związków zawodowych.**
- D. Podaj nazwy organizacji związkowych działających w Polsce, zrzeszających największą liczbę pracowników:**
 - ogólnokrajowego związku zawodowego:
 - ogólnokrajowego zrzeszenia (federacji) związków zawodowych:

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym, dane z badań opinii publicznej w formie wykresu (standard II/7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,50	0,50	0,40	0,51

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. Odsetek oceniających działalność związków zawodowych jako korzystną wzrósł

B. 1997–2000

C. ochrona interesów pracowniczych

D.

ogólnokrajowy związek zawodowy:

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”

ogólnokrajowe zrzeszenie związków zawodowych:

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się trudne lub umiarkowanie trudne dla absolwentów liceów ogólnokształcących. Najwięcej trudności sprawiło zdającym prawidłowe wskazanie – nazwanie tendencji oraz podanie prawidłowych nazw największych organizacji związkowych działających w Polsce. Stąd możemy wnioskować o słabej znajomości tej tematyki.

Zadanie 25. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę dotyczącą klasyfikacji wybranych grup społecznych. We właściwe miejsca wpisz rodzaj grupy, uwzględniając charakter więzi społecznej (pierwotna lub wtórna) oraz typ organizacji wewnętrznej (formalna lub nieformalna).

	Grupa społeczna	Charakter więzi społecznej	Typ organizacji wewnętrznej
A.	akcjonariusze w spółce akcyjnej		
B.	koledzy z podwórka		

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Znajomość formy życia społecznego (standard I/1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,82	0,83	0,77	0,83

Poprawny zapis rozwiązania:

A. wtórna, formalna

B. pierwotna, nieformalna

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę dotyczącą więzi i typu organizacji grup społecznych dla zdających okazało się łatwe. Zdający prawidłowo wpisywali podany charakter więzi społecznej i typ organizacji wewnętrznej. Stąd możemy wnioskować o dobrej znajomości zasad organizowania się grup społecznych.

Zadanie 26. (7 pkt)

Na podstawie tabeli wykonaj polecenia.

Codzienna aktywność społeczeństwa polskiego w 2008 roku (w procentach) [tabela]

Na podstawie: *Codzienna aktywność Polaków. Autoportret i obraz środowiska społecznego w latach 1988, 1998 i 2008*, Komunikat z badań CBOS BS/134/2008.

- W której dziedzinie deklarowana aktywność rośnie wraz z wiekiem badanych?
Przedstaw przyczynę powstałej zależności.
- Wskaż dwie kategorie wiekowe, w których największy odsetek deklaracji respondentów dotyczy pracy.
- W której dziedzinie deklarowana aktywność maleje wraz z wiekiem badanych?
Przedstaw przyczynę powstałej zależności.
- Uzasadnij, odwołując się do odpowiednich danych, że społeczeństwo polskie nie jest skoncentrowane na sprawach publicznych.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym, dane z badań opinii publicznej w tabeli; wskazywanie przyczyn procesów społecznych (standard II/5)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,68	0,68	0,61	0,66

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. dziedzina – ochrona zdrowia

przyczyna – wraz z wiekiem stan zdrowia na ogół pogarsza się

B. kategorie wiekowe 25–34(-latków) i 35–44(-latków)

C. dziedzina – edukacja

D. Politykę wybierało 0-3% badanych z każdej kategorii wiekowej, zaś działania społeczne wybierało 1-7% badanych z każdej kategorii wiekowej

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się umiarkowanie trudne. Najczęściej popełnianym błędem było pomijanie w podpunkcie D. uzasadnienia na podstawie danych statystycznych z tabeli. Zdarzały się także odpowiedzi, w których przepisywano przyczynę powstałej zależności z danych statystycznych lub podawano stan aktualny, a nie przyczynę. Trudności z prawidłowym rozwiązaniem tego zadania świadczą o niewystarczającym opanowaniu umiejętności odczytywania danych statystycznych i umiejętności wyciągania wniosków, podawania przyczyn oraz myślenia przyczynowo-skutkowego.

Zadanie 27. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Źródło: A. Pawlicki, T. Merta, A. Pacewicz, *Z demokracją na ty. Materiały pomocnicze*, Warszawa 2006.

1. Spośród podanych poniżej zdań podkreśl to, które oddaje sens powyższego tekstu.

- A. Amerykanie mają skłonność do samoorganizacji społecznej.
- B. Cechą charakterystyczną obywateli USA jest prowadzenie działalności gospodarczej.
- C. Społeczeństwo amerykańskie cechuje wysoka religijność.
- D. Społeczeństwo Stanów Zjednoczonych prowadzi rozrywkowy tryb życia.

2. Spośród podanych niżej nazw zjawisk społecznych podkreśl tę, której nie dotyczy powyższy tekst.

- A. aktywność organizacji pozarządowych
- B. aktywność organizacji rządowych
- C. społeczeństwo obywatelskie
- D. stowarzyszanie się

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – znajomość formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym (standard II/2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,92	0,93	0,90	0,92

Poprawna odpowiedź:

- 1. A
- 2. B

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się bardzo łatwe. Wskazanie prawidłowej odpowiedzi spośród podanych przykładów na podstawie tekstu źródłowego nie sprawiło trudności abiturientom.

Zadanie 28. (4 pkt)

Zdjęcia przedstawiają osoby znane z działalności w organizacjach pozarządowych niosących pomoc potrzebującym. Uzupełnij tabele z informacjami na ich temat.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym (standard II/2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,55	0,56	0,51	0,54

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A – Jerzy Owsiak
Fundacja Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy
B – Janina Ochojska
Polska Akcja Humanitarna

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się umiarkowanie trudne. Najbardziej rozpoznawalną organizacją okazała się Fundacja WOŚP oraz jej organizator. Najwięcej trudności sprawiło zdającym rozpoznanie i prawidłowe wpisanie nazwy PAH oraz imienia i nazwiska Janiny Ochojskiej. Trudności związane z tym zadaniem świadczą o słabej znajomości osób aktywnie działających na rzecz działalności społecznej, jeśli nie są to osoby medialnie rozpoznawalne.

Zadanie 29. (2 pkt)

Odwołując się do danych z wykresów, wskaż różnice dotyczące poczucia wpływu na sprawy państwa i sprawy własnej miejscowości.

Wykres 1. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?

Źródło: *Czy obywatele mają wpływ na sprawy publiczne?*, Komunikat z badań CBOS BS/15/2008.

Wykres 2. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta / gminy?

Źródło: *Czy obywatele mają wpływ na sprawy publiczne?*, Komunikat z badań CBOS BS/15/2008.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym, dane z wykresu (standard II/2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,48	0,50	0,45	0,43

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Odsetek twierdzących, iż mają wpływ na sprawy własnego miasta, jest większy niż tych, którzy uważają, że mają wpływ na sprawy kraju – różnica wynosi 9 punktów procentowych. Z kolei odsetek twierdzących, iż nie mają wpływu na sprawy własnego miasta, jest mniejszy niż tych, którzy uważają, że nie mają wpływu na sprawy kraju – różnica wynosi 7 punktów procentowych.

Komentarz:

Wskazanie różnic na podstawie wykresów okazało się dla zdających trudne. Najczęściej powtarzanym błędem był brak odwołania do danych procentowych lub opisywanie wykresów z pominięciem wskazania różnicy pomiędzy nimi. Trudności z rozwiązaniem tego zadania świadczą o problemach z prawidłowym wnioskowaniem na podstawie wykresów i danych statystycznych.

Zadanie 30. (15 pkt)

Rozważ, czy społeczeństwo polskie ma wpływ na sprawy publiczne w środowisku lokalnym. Uzasadniając swoje stanowisko, przedstaw po trzy formy aktywności społecznej i politycznej. Odwołaj się do materiałów źródłowych z zadań 26–29.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Formułowanie wypowiedzi pisemnej, zawierającej przedstawienie własnego stanowiska w sprawach publicznych, ocenę procesów politycznych i wskazanie propozycji rozwiązań problemów społeczności lokalnej (standard III/1.2.3.5)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	LP	T
0,42	0,43	0,33	0,29
<p>Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: Ustosunkowanie się do kwestii wpływu jednostki na sprawy publiczne w środowisku lokalnym Wskazanie form aktywności społecznej i omówienie ich w kontekście wpływu jednostki na środowisko lokalne Przykładowe formy: uczestnictwo w pracy organów jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego; uczestnictwo w zgromadzeniach; uczestnictwo w działalności stowarzyszeń; uczestnictwo w działalności fundacji; uczestnictwo w organizacjach pozarządowych [NGO] uczestnictwo w działaniach wspólnoty mieszkaniowej; uczestnictwo w życiu wspólnoty religijnej, np. parafii; wolontariat Wskazanie form aktywności politycznej i omówienie ich w kontekście wpływu jednostki na środowisko lokalne Przykładowe formy: udział w referendum lokalnym; działania na rzecz przeprowadzenia referendum lokalnego; czynne prawo wyborcze w wyborach lokalnych; bierne prawo wyborcze w wyborach lokalnych; uczestnictwo w obradach samorządowych organów uchwałodawczych; uczestnictwo w działalności lokalnych komórek partii politycznych; uczestnictwo w akcjach nieposłuszeństwa obywatelskiego o wymiarze lokalnym; uczestnictwo w zgromadzeniach</p>			
<p>Komentarz: Wielu zdających miało duże trudności z poprawnym wykonaniem tego zadania. Przedstawiając formy aktywności społecznej i politycznej zapominano o konieczności odniesienia form do kontekstu wpływu jednostki na środowisko lokalne. Podawane przykłady form aktywności w zdecydowanej większości ograniczały się do opisywania działalności społecznej na przykładzie lokalnym, bez odniesień i kontekstów. Opisuując działalność społeczną w środowisku lokalnym, zdający ograniczali się tylko do wskazywania pozytywnych aspektów tej działalności, zapominając o konieczności wykazania, czy jednostka ma wpływ na sprawy publiczne w środowisku lokalnym. Zdarzały się prace, w których skupiano się tylko na sprawach lokalnych bez odniesień do problemów publicznych w świetle działań politycznych. Trudności z poprawnym rozwiązaniem tego zadania mogą świadczyć o słabej umiejętności wyrażania się o sprawach publicznych w formie pisemnej.</p>			

Arkusze rozszerzony

Zadanie 1. (1 pkt)

Podkreśl zdanie, które opisuje konflikt ról społecznych.

- A. Dwie osoby pełniące takie same role społeczne rywalizują ze sobą.
- B. Dochodzi do sporu pomiędzy osobami pełniącymi różne role społeczne.
- C. Pełnienie jednej roli społecznej zmusza jednostkę do realizacji innej.
- D. Realizacja jednej z ról społecznych utrudnia jednostce pełnienie innej.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności		
Życie społeczne i konflikty wartości (standard I/2)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,78	0,79	0,66

Poprawna odpowiedź:

D

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się łatwe. Znajomość tematyki związanej z rolami społecznymi nie przysporzyło zdającym trudności. Poprawne rozwiązanie tego zadania wskazuje na umiejętność praktycznego zastosowania wiedzy dotyczącej ról społecznych.

Zadanie 2. (2 pkt)

Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli nazwy opisanych zjawisk społecznych.

	Opis	Nazwa
A.	Rodzaj struktury społecznej, w której o przynależności człowieka do danej kategorii społecznej decydują: pozycja materialna, wykształcenie, prestiż społeczny oraz samookreślenie.	
B.	Podporządkowanie się normom, systemom wartości i wzorom zachowań obowiązującym w danej grupie; może być związane z naśladownictwem, uleganiem, identyfikacją i internalizacją.	
C.	Uproszczone, uogólniające i względnie trwałe przekonanie, często dotyczące grupy etnicznej; określane bywa także jako skrótowy i zabarwiony wartościująco obraz funkcjonujący w świadomości.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opis zjawisk społecznych (standard II.P.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,30	0,30	0,18

Poprawna odpowiedź:

A. stratyfikacja społeczna

B. konformizm

C. stereotyp

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiadomości z zakresu procesów społecznych i prawidłowości życia społecznego okazało się dla zdających z liceów ogólnokształcących trudne, natomiast dla absolwentów techników bardzo trudne. Najwięcej problemów zdającym przysporzyło wpisanie prawidłowej nazwy określającej stratyfikację społeczną. Błędy popełniane przez zdających świadczą o braku umiejętności odróżniania pojęcia stratyfikacji społecznej od warstwy społecznej.

Zadanie 3. (1 pkt)

Wymień nazwy dwóch najliczniejszych wyznań religijnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Instytucje życia społecznego w Polsce (standard I.R.3/ I.P.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,44	0,44	0,41

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- wyznanie katolickie
- wyznanie prawosławne

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiadomości z zakresu życia społecznego w Polsce okazało się dla zdających trudne. Najczęściej popełnianym błędem było wpisywanie wyznania judaizmu, jako jednego z dwóch najliczniejszych wyznań religijnych w RP. Informacje te są istotne z punktu widzenia funkcjonowania państwa i społeczeństwa.

Zadanie 4. (1 pkt)

Wymień nazwy trzech współczesnych monarchii europejskich, w których jednoosobowa głowa państwa nie nosi tytułu królewskiego.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Współczesne formy państw (standard I.R.4)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,13	0,13	0,05

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Luksemburg, Watykan, Monako

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu form współczesnych państw, dotyczących monarchii europejskich, okazało się dla zdających bardzo trudne. Błędy popełniane przez abiturientów świadczą o nieznajomości form monarchii w Europie.

Zadanie 5. (3 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę. Wpisz nazwy państw, odpowiednie litery, którymi oznaczono je na mapie, oraz formy rządu i systemy polityczne tych państw.

Nazwa państwa	Litera na mapie	Forma rządu	System polityczny
		monarchia	
	D		
			kanclerski

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym (mapa polityczna Europy) (standard II.P.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,70	0,71	0,35

Poprawny zapis rozwiązania:

Wielka Brytania [Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Zjednoczone Królestwo]	A	monarchia	gabinetowo-parlamentarny [westminsterski/ parlamentarno-gabinetowy/ parlamentarny]
Francja [Republika Francuska/ V Republika Francuska]	D	republika	parlamentarno-prezydencki [półprezydencki/ semiprezydencki/ semiprezydencjalny/ mieszany]

Niemcy [Republika Federalna Niemiec/ RFN]	B	republika	kanclerski
---	---	-----------	------------

Komentarz:
Określenie formy rządu i systemu politycznego państw zaznaczonych na mapie dla zdających okazało się łatwe. Jedynie dla zdających absolwentów techników zadanie okazało się trudne. Zdecydowana większość maturzystów nie miała problemów z rozpoznaniem państw oraz określeniem ich formy rządu i systemu politycznego. Błędy, jakie popełniali absolwenci techników, mogą wynikać ze słabej znajomości mapy politycznej Europy. Błędne odpowiedzi w tym zadaniu wynikają także z niezrozumienia istoty formy rządów oraz systemu politycznego.

Zadanie 6. (1 pkt)

Uporządkuj chronologicznie wydarzenia dotyczące polskiej transformacji ustrojowej przełomu lat 80. i 90. XX wieku. We właściwe rubryki w tabeli wpisz numery od 1 do 4. Wydarzenie, które miało miejsce najwcześniej, oznacz jako 1.

	Wydarzenie	Kolejność
A.	pierwsze powszechne wybory prezydenckie	
B.	pierwsze demokratyczne wybory do Sejmu RP	
C.	pierwsze demokratyczne wybory samorządowe	
D.	wybory parlamentarne przeprowadzone na podstawie porozumień Okrągłego Stołu	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie (standard II.p.4)

Wiadomości: Przemiany ustroju Polski (standard I.R.4/I.R.3)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,06	0,06	0,00

Poprawny zapis rozwiązania:

A – 3; B – 4; C – 2; D – 1

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu przemian ustrojowych w Polsce oraz lokalizacji ważnych wydarzeń w czasie okazało się dla zdających bardzo trudne. Stąd możemy wyciągnąć wniosek o konieczności położenia większego nacisku na poznanie wydarzeń z najnowszej historii Polski.

Zadanie 7. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące wymiaru sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Kasację od prawomocnego wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji rozpoznaje Sąd Najwyższy.	
B.	Sądy powszechne rozstrzygają sprawy z zakresu prawa	

	administracyjnego i cywilnego.	
C.	Trybunał Konstytucyjny orzeka o odpowiedzialności konstytucyjnej posłów i senatorów.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Sądy i Trybunały w Polsce, zasady funkcjonowania organów władzy w RP (standard I.P.10/I.R.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,40	0,41	0,21

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. prawda
- B. fałsz
- C. fałsz

Komentarz:

Zadanie z zakresu zasad funkcjonowania organów władzy sądowniczej w Polsce okazało się dla zdających trudne. Najwięcej błędów popełniono przy określeniu funkcji i zadań Trybunału Konstytucyjnego. Błędy popełniane przez maturzystów świadczą o słabej znajomości funkcjonowania sądów i trybunałów w Polsce.

Zadanie 8. (1 pkt)

Podkreśl nazwę aktu prawnego, który w hierarchii prawa Rzeczypospolitej Polskiej znajduje się niżej niż Kodeks postępowania karnego.

- A. Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską
- B. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności
- C. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych
- D. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Hierarchia aktów prawnych (standard I.P.9)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,73	0,73	0,74

Poprawny zapis rozwiązania:

C

Komentarz:

Kolejne zadanie z zakresu prawa – hierarchizacja aktów prawnych, dla tegorocznych maturzystów okazało się łatwe. Większość zdających bez problemu poradziła sobie z określeniem aktu prawnego niższego rzędu od Kodeksu postępowania karnego.

Zadanie 9. (2 pkt)

Do podanych opisów dopisz właściwe terminy.

- A. Ustawowe doraźne (jednorazowe) darowanie pewnych przestępstw i wykroczeń, polegające na zakazie wszczęcia postępowania karnego lub nakazie umorzenia postępowania już wszczętego.

.....

- B. Pismo wszczynające postępowanie procesowe w sprawie cywilnej o charakterze spornym.

-
- C. Akt administracyjny, za pomocą którego organ administracji publicznej rozstrzyga sprawę. Od tego aktu przysługuje odwołanie do organu administracyjnego wyższej instancji, a następnie – możliwość jego zaskarżenia do wojewódzkiego sądu administracyjnego.
-

Sprawdzane wiadomości/umiejętności		
Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (standard II.7); Elementy prawa cywilnego, karnego, administracyjnego (standard I.R.10)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,07	0,07	0,03
Poprawny zapis rozwiązania:		
A. abolicja B. pozew C. decyzja administracyjna		
Komentarz:		
Zadanie dla zdających okazało się bardzo trudne. Z poprawnym wpisaniem pojęć z zakresu prawa poradziło sobie niewielu zdających. Problemy z poprawnym odczytaniem opisów prawnych może świadczyć o słabym opanowaniu tych umiejętności i wiadomości przez zdających.		

Zadanie 10. (1 pkt)

Podkreśl poprawne dokończenie normy prawnej.

Pełną zdolność do czynności prawnych osoba fizyczna nabywa z chwilą

- A. ukończenia 13 lat.
B. uzyskania pełnoletności.
C. urodzenia.
D. zarejestrowania.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności		
Elementy prawa cywilnego (standard I.R.10)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,91	0,91	0,91
Poprawny zapis rozwiązania:		
B		
Komentarz:		
W większości zdający dobrze poradzi sobie z rozwiązaniem tego zadania. Wykazali się dobrą wiedzą z zakresu określenia zdolności osób fizycznych do wykonywania czynności prawnych.		

Zadanie 11. (1 pkt)

Uzupełnij tekst. W odpowiednie miejsca wpisz: A – nazwę organizacji międzynarodowej, B – nazwę miasta.

Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności została przyjęta przez państwa członkowskie (A) w 1950 roku. Pozwala ona obywatelom państw sygnatariuszy na składanie skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w (B)

Sprawdzane wiadomości/umiejętności		
Procedury ochrony praw człowieka (standard I.R.9)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,36	0,37	0,10
Poprawny zapis rozwiązania:		
A. Rady Europy		
B. Strasburgu		
Komentarz:		
Zdającym wiele trudności sprawiło rozwiązanie tego zadania. Dla abiturientów liceów ogólnokształcących zadanie było trudne, dla absolwentów techników bardzo trudne. Błędy popełniano zarówno w określeniu nazwy organizacji, jak i miejsca składania skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Wiadomości z zakresu znajomości instytucji ochraniających prawa człowieka okazały się niewystarczające.		

Zadanie 12. (3 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę. Wpisz nazwy scharakteryzowanych państw oraz odpowiednie numery, którymi oznaczono je na mapie.

	Opis państwa	Nazwa państwa	Numer na mapie
A.	Państwo o najwyższym poziomie PKB <i>per capita</i> . W 2004 roku zostało ono członkiem Unii Europejskiej. W państwie tym środkiem płatniczym jest euro.		
B.	Państwo federacyjne składające się z dwóch podmiotów, z których jeden ma także charakter federacyjny. W latach 90. XX wieku toczyła się w nim wojna domowa pomiędzy trzema najliczniejszymi narodami, odmiennymi od siebie pod względem religijnym.		
C.	Większość obywateli tego państwa to wierni Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego. W latach 90. XX wieku zmniejszyła się w nim liczebność mniejszości serbskiej. Państwo to prowadzi negocjacje w sprawie członkostwa w Unii Europejskiej.		

Sprawdzane wiadomości/umiejętności		
Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym (mapa polityczna Bałkanów) (standard II.P.7)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,29	0,30	0,11
Poprawny zapis rozwiązania:		
A.	Słowenia [Republika Słowenii]	2
B.	Bośnia i Hercegowina	4
C.	Chorwacja [Republika Chorwacji]	6
Komentarz:		
Zadanie okazało się dla zdających trudne. Często udzielali błędnych odpowiedzi, wpisując nazwy państw niezwiązane z Półwyspem Bałkańskim. Trudność z poprawnym wykonaniem zadania świadczy o słabej znajomości mapy oraz najnowszych wydarzeń z historii Europy.		

Zadanie 13. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące organizacji międzynarodowych zawierają informacje prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Kazachstan jest państwem członkowskim OBWE.	
B.	Kuwejt jest państwem członkowskim OPEC.	
C.	Szwajcaria jest państwem członkowskim NATO.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Organizacje międzynarodowe (standard I.P.15)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	LO	T
0,18	0,18	0,16

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. prawda
- B. prawda
- C. fałsz

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się bardzo trudne. Określenie członkostwa poszczególnych państw w podanych organizacjach przysporzyło zdającym dużo problemów. Wiadomości z zakresu organizacji międzynarodowych wymagają dalszego, szczegółowego ćwiczenia i nauczania.

Zadanie 14. (1 pkt)

Spośród podanych kompetencji instytucji Unii Europejskiej podkreśl dwie przynależne Komisji Europejskiej.

- A. prawo zawierania w imieniu Unii Europejskiej umów międzynarodowych, które wiążą wszystkie państwa członkowskie
- B. nadzór nad zgodnością polityki gospodarczej poszczególnych państw z przyjętymi zaleceniami
- C. przedstawianie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej projektów aktów prawnych
- D. reprezentowanie Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej, na przykład podczas negocjowania umów

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Instytucje i zasady działania Unii Europejskiej (I.P.14)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,73	0,73	0,74

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

B, C

Komentarz:

Dla wszystkich zdających zadanie okazało się łatwe. Określenie kompetencji instytucji Unii Europejskiej, jaką jest Komisja Europejska, nie przysporzyło zdającym większych problemów. Wiadomości z zakresu kompetencji Komisji Europejskiej zostały opanowane w wystarczającym stopniu.

Zadanie 15. (2 pkt)**Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.**Tekst źródłowy: K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski (red.), *Spółeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, Warszawa 2007.

- A. Podaj zaprezentowany w tekście argument świadczący o ograniczeniu funkcji kontrolnej legislatury w systemie superprezydenckim.**
- B. Wyjaśnij, na czym polega funkcjonująca w klasycznym systemie prezydenckim zasada zamkniętej egzekutywy.**

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych (standard I.P.2/ II.R.1)

Modele ustrojowe państw demokratycznych (standard I.R.5)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania	
		LO	T
0,38		0,38	0,34
15 A	0,61	0,61	0,59
15 B	0,15	0,15	0,10

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:**A.** iluzoryczny charakter wotum nieufności wobec rządu**B.** cała władza wykonawcza skupiona jest w ręku prezydenta**Komentarz:**

Zadanie dla ogółu zdających było trudne. Najtrudniejsze okazało się w części B., w której dla abiturientów liceów ogólnokształcących oraz techników okazało się bardzo trudne. Najwięcej trudności przysporzyło zdającym wyjaśnienie na podstawie przypadku opisanego w tekście źródłowym, na czym polegała zasada zamkniętej egzekutywy. Zadanie sprawdzało umiejętność wyciągania wniosków oraz wiedzę z zakresu życia politycznego. Maturzyści często opisując zasadę zamkniętej egzekutywy przepisywali fragment tekstu. Zdecydowanie lepiej radzili sobie zdający z częścią A. (zadanie dla ogółu zdających okazało się umiarkowanie trudne). Najwięcej trudności przysparzało abiturientom prawidłowe podanie argumentu dotyczącego ograniczenia funkcji kontrolnej legislatury w systemie superprezydenckim, sformułowanego przez autora tekstu źródłowego.

Zdający nie zawsze prawidłowo rozumieli pojęcie legislatury. Najczęściej powtarzanym błędem było przepisywanie fragmentów tekstu źródłowego, a nie przedstawianie argumentów autora.

Zadanie 16. (2 pkt)

Nazwij zasadę ustrojową przedstawioną w artykule 15 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 roku. Wyjaśnij, na czym polegał jej niedemokratyczny charakter.

1. Najwyższym organem władzy państwowej jest Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
3. Sejm uchwala ustawy oraz sprawuje kontrolę nad działalnością innych organów władzy i administracji państwowej.

A. zasada:

B. wyjaśnienie:

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (standard II.P.7)

Historyczne formy państwa polskiego, zagrożenia dla demokracji (standard I.R.4/ I.R.6)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,32	0,33	0,25
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: A. monizm władzy B. organ ustawodawczy jest nadrzędny nad organami sądowniczymi.		
Komentarz: Zadanie dla zdających okazało się trudne. Najwięcej trudności mieli zdający z podaniem prawidłowej nazwy zasady na podstawie tekstu źródłowego. Najczęściej popełnianymi błędami było podawanie nazwy zamiast zasady, przepisywanie fragmentu tekstu lub opisywanie, na czym polegał monizm władzy. W wyjaśnieniu zasady monizmu władzy najczęściej posilkowano się przepisaniem fragmentu konstytucji, który nie oddawał istoty pojęcia.		

Zadanie 17. (1 pkt)

Na podstawie wyników badania opinii publicznej sformułuj wniosek wskazujący na zależność między stopniem akceptacji zmian ustrojowych po 1989 roku a deklarowanym udziałem w procedurach demokratycznych.

Źródło: *Polacy o minionym dwudziestolecu*, Komunikat z badań CBOS BS/26/2009.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności		
Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych (standard I.P.2/ II.R.1)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,42	0,43	0,36
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania: Wśród osób deklarujących absencję wyborczą (i niezdecydowanych) odsetek akceptujących zmiany po 1989 roku jest mniejszy niż w potencjalnych elektoratach partii.		
Komentarz: Zadanie dla wszystkich zdających okazało się trudne. Maturzyści mieli problemy z ukazaniem zależności pomiędzy stopniem akceptacji zmian ustrojowych po 1989 roku, a deklarowanym udziałem w procedurach demokratycznych. Najczęściej próbowali opisywać poparcie zmian przez elektoraty poszczególnych partii politycznych. Zdający nie potrafili ukazać zależności. W niewystarczającym stopniu opanowali odczytywanie danych statystycznych oraz wyciąganie wniosków na podstawie danych.		

Zadanie 18. (3 pkt)

Na podstawie zamieszczonych materiałów źródłowych oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło: P. Winczorek, *Sprawy zbyt ważne, aby zostawić je tylko politykom*, „Rzeczpospolita”, 28.05.2009.

Źródło: *Badanie telefoniczne PBS DGA*, „Gazeta Wyborcza”, 24.11.2009.

- A. Rozstrzygnij, które z proponowanych przez autora tekstu rozwiązań ustrojowych nie jest akceptowane społecznie. W odpowiedzi wykorzystaj dane z badania opinii publicznej.**
- B. Wymień propozycje przedstawionych przez autora tekstu zmian ustrojowych dotyczących: 1) referendum, 2) Trybunału Konstytucyjnego. Obok każdej z nich wpisz aktualne unormowania zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.**

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym (tekst popularnonaukowy oraz dane z badań opinii publicznej w formie wykresów słupkowych), krytyczna analiza materiałów źródłowych, analiza stanowisk różnych stron debaty publicznej (standard II.P.2/ II.R.1/ II.R.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania	
		LO	T
0,38		0,39	0,27
18 A	0,55	0,55	0,40
18 B	0,30	0,31	0,21

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. Nieakceptowalną zmianą są wybory Prezydenta przez Zgromadzenie Narodowe. Nie zgadza się z tym 89% respondentów.

B.

<i>Proponowane zmiany</i>	<i>Aktualne unormowania konstytucyjne</i>
Uchwalenie ustaw w drodze referendum z inicjatywy parlamentu	Referendum ogólnonarodowe może zostać zarządzane jedynie w sprawach o „szczególnym znaczeniu dla państwa”
Sędziów Trybunału Konstytucyjnego wybiera Sejm, a kandydatów wysuwają gremia prawnicze i naukowe	Sędziów Trybunału Konstytucyjnego wybiera Sejm

Komentarz:

Zadanie okazało się dla zdających trudne. Najczęściej popełnianym błędem w części A. było niewykorzystanie w odpowiedziach maturzystów danych z badania opinii publicznej. Zdający niedokładnie odczytywali polecenie, skupiając się na pierwszej części polecenia, pomijając drugą. Najwięcej błędów popełniano w części B. zadania, w której należało opisać aktualne unormowania konstytucyjne. Nieprecyzyjne określenia, odnoszące się do unormowań konstytucyjnych, dotyczących referendum lub sędziów trybunału konstytucyjnego, skutkowało błędami merytorycznymi w odpowiedziach maturzystów.

Zadanie 19. (2 pkt)**Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.**

Źródło: A. Zoll, *Nadal dzielimy się na „my” i „oni”*, za: wiadomosci.wp.pl, 4.06.2009.

A. Wypisz argumenty użyte przez autora tekstu, uzasadniające jego negatywną ocenę funkcjonowania w Polsce

- legislatury
- administracji publicznej

B. Wymień, za autorem tekstu, trzy sukcesy polskiej transformacji ustrojowej.**Sprawdzane wiadomości/umiejętności**

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych (standard I.P.2/ II.R.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających		Wskaźnik łatwości zadania	
		LO	T
0,79		0,79	0,78

Poprawny zapis rozwiązania / Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. legislatura – niewłaściwe mechanizmy tworzenia prawa

administracja – niewłaściwe wypełnianie funkcji usługowej wobec obywateli

B.

- niezależność sądów
- ochrona praw człowieka
- zbudowanie demokratycznego prawa wyborczego

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się łatwe. Zdecydowana większość maturzystów poprawnie odczytywała tekst źródłowy, podając za autorem tekstu argumenty zawarte w tekście źródłowym.

Zadanie 20. (20 pkt)

Napisz wypracowanie na jeden z podanych tematów, wykorzystując materiały źródłowe zawarte w II części arkusza.

Temat nr 1

Scharakteryzuj tryb wyboru i kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz oceń jego pozycję ustrojową, odnosząc się do modeli prezydentury we współczesnych państwach demokratycznych o systemie prezydenckim, parlamentarno-prezydenckim i parlamentarno-gabinetowym.

Temat nr 2

Scharakteryzuj zasady demokratycznego państwa prawnego i oceń ich funkcjonowanie w Rzeczypospolitej Polskiej.

Sprawdzane umiejętności

Formułowanie wypowiedzi pisemnej, przedstawienie różnych form organizacji życia zbiorowego oraz ocena kwestii politycznych (standard III.R.3/ III.P.1)

Lp.	Oceniane kryteria	Liczba pkt	Łatwość czynności		
			Ogółem	LO	T
1.	Rozwinięcie tematu	18	0,48	0,49	0,36
2.	Kompozycja pracy	1	0,96	0,96	0,88
3.	Poprawność językowa	1	0,94	0,94	0,93
4.	Ogólnie:	20	0,53	0,53	0,42

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Temat nr 1

Charakterystyka sposobu wyboru Prezydenta RP

Charakterystyka kompetencji Prezydenta RP

- 1) klasycznych (w tym reprezentacyjnych) i w polityce zagranicznej;
- 2) w zakresie polityki obronnej i bezpieczeństwa;
- 3) nominacyjnych i wobec rządu (oraz procedury jego powoływania);
- 4) legislacyjnych i wobec parlamentu.

Ocena pozycji ustrojowej Prezydenta RP, odwołanie się do modeli prezydentury we współczesnych państwach demokratycznych

1. o systemie prezydenckim;
2. o systemie parlamentarno-prezydenckim;
3. o systemie parlamentarno-gabinetowym.

Wykorzystanie materiałów źródłowych

Poprawny język wypowiedzi

Poprawna forma wypowiedzi

Temat nr 2

Nazwanie zasad demokratycznego państwa prawnego

Przykładowe zasady: praworządności (nadrzędność prawa, pewność prawa, równość wobec

prawa); praw człowieka (niezbywalny charakter, przestrzeganie, zabezpieczenie praw i wolności); suwerenności narodu (wolne wybory, formy demokracji bezpośredniej); podziału władz (równowaga władz, niezależność władzy sądowniczej); pluralizmu (pluralizm polityczny, pluralizm ideologiczny, pluralizm gospodarczy).

Charakterystyka zasad demokratycznego państwa prawnego

Ocena funkcjonowania zasad demokratycznego państwa prawnego w RP

Wykorzystanie materiałów źródłowych

Poprawny język wypowiedzi

Poprawna forma wypowiedzi

Komentarz:

Analizując zadanie rozszerzonej odpowiedzi, zarówno dotyczące tematu pierwszego jak i drugiego, należy stwierdzić, że spośród kryteriów uwzględnianych przy ocenie tego zadania, takich jak treść pracy, stosowanie terminologii, poprawny język wypowiedzi oraz poprawna forma, największą trudność sprawiło maturzystom stosowanie poprawnej terminologii. Analizując treść pracy, można zauważyć, że zdający, którzy wybierali temat pierwszy, mieli trudności z poprawnym scharakteryzowaniem trybu wyborów prezydenta. Powodem trudności było najczęściej posługiwanie się językiem potocznym w opisywaniu trybu wyborów, co w efekcie skutkowało błędami rzeczowymi (*np. wybory tajne*). Abiturienti mieli również trudności z analizą uprawnień Prezydenta Polski. Jednak najwięcej problemów tegorocznym maturzystom stwarzało odniesienie kompetencji Prezydenta RP do systemu parlamentarno-gabinetowego. Zdający błędnie wybierali jako przykład państwo, które choć organizację rządów posiada w systemie parlamentarno-gabinetowym, jednak nie funkcjonuje w nim urząd prezydenta. Częstym błędem maturzystów było opisywanie systemów politycznych bez odniesień do modelu prezydentury w kontekście uprawnień Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdający, którzy wybrali temat drugi wypracowania, najczęściej mieli problem z prawidłowym nazwaniem zasad demokratycznego państwa prawnego. Najczęściej popełnianymi błędami było charakteryzowanie funkcjonowania demokracji w Polsce, pomijanie charakterystyki zasad demokratycznego państwa prawnego. Można było spotkać prace, w których zdający zamiast charakteryzować demokratyczne państwo prawa, opisywali zasady demokracji w państwie polskim. Ponadto zdający mieli duże problemy z poprawnym scharakteryzowaniem zasad demokratycznego państwa prawa, często opisywano zasady pobieżnie, bez głębszej analizy.

Abiturienti mieli także problemy z poprawnym wykorzystaniem materiałów źródłowych, zapominając o prawidłowym przypisie do tekstu źródłowego i przytoczeniu informacji we właściwym kontekście. Często zdający ograniczali się do parafrazowania tekstu lub przepisywali fragmenty źródeł.

Prace pod względem kompozycyjnym i językowym nie sprawiły zdającym trudności.

Wnioski wynikające z analizy jakościowej zadań

Poziom podstawowy

Należy stwierdzić, że maturzyści zdający egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym najlepiej opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- odróżniania informacji prawdziwych od fałszywych,
- rozumienia aktu prawnego, jakim jest konstytucja i określanie stosunków pomiędzy państwem a kościołem,
- odróżniania faktów od opinii,
- analizowania i odczytywania zjawisk społeczno-politycznych na podstawie rysunku satyrycznego,

- klasyfikacji grup społecznych.

Natomiast najsłabiej maturzyści opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- polityki – szczególnie w zakresie określania zasad wyborczych w Polsce,
- organizacji międzynarodowych - nazw, zakresu działania, członków,
- praw politycznych związanych z obywatelstwem Unii Europejskiej.

Poziom rozszerzony

Absolwenci zdający egzamin z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym najlepiej opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- określenia normy prawnej i czynności prawnych osób fizycznych, hierarchii prawa RP,
- społeczeństwa i ról społecznych
- systemów politycznych i formy rządów
- znajomości podstawowych dokumentów chroniących prawa i wolności człowieka,
- kompetencji Komisji Europejskiej,
- wyszukiwania w tekście informacji, o które byli proszeni.

Natomiast najsłabiej maturzyści opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- socjologii - znajomości i rozumienia pojęć,
- polityki – organizacji współczesnych monarchii europejskich,
- chronologii najważniejszych wydarzeń z zakresu polskiej transformacji ustrojowej,
- znajomości pojęć z zakresu prawa,
- organizacji międzynarodowych,
- znajomości funkcjonowania systemów prezydenckich,
- analizy i korelowania informacji z różnych źródeł, wskazywania różnic.